

Myndigheten för stöd till trossamfunds yttrande över betänkandet ”Utredningen om förstärkta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck”

Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) har anmodats att inkomma med yttrande i rubricerat ärende.

Sammanfattning

Myndigheten för stöd till trossamfund kommenterar i detta yttrande vissa delar av betänkandet.

- Myndigheten tillstyrker de förslag som tar sikte på tvång och våld, däribland förslagen som rör äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa.
- Myndigheten delar utredningens bedömning att det inte framkommit något som talar för att den nuvarande straffskalan för hedersförtryck inte är tillräcklig.
- Myndigheten avstår från att ta ställning i frågan om användning av hemliga tvångsmedel i utredningar om äktenskapstvång, men understryker vikten av att rättsvårdande myndigheter fortsatt respekterar den tystnadsplikt och det avlyssningsförbud som gäller vid själavård, bikt eller motsvarande samtal.
- Myndigheten delar utredningens bedömning att reglerna om erkännande av utländska fullmaktsäktenskap inte bör ändras.

Ställningstaganden

Myndigheten för stöd till trossamfund instämmer i lagstiftarens syn att våld och förtryck är oacceptabelt, oavsett om det sker i en hederskontext eller i andra sammanhang. Myndigheten har tidigare framhållit att lagstiftning på området behöver kompletteras med förebyggande insatser¹. Det gäller särskilt verksamhet som riktas till målgrupper där det kan finnas potentiella utövare av hedersrelaterat våld och förtryck, eftersom kunskapen om gällande lagstiftning ofta är begränsad i dessa grupper. För att bättre skydda kvinnor och barn mot våld och förtryck bör därför större ansträngningar göras för att nå dessa målgrupper. På sikt kan detta även bidra till att minska belastningen på de rättsvårdande myndigheterna. Myndigheten bedömer att detta torde ha större framgång än skärpta straff.

¹ Se *Myndigheten för stöd till trossamfunds yttrande över betänkandet ”Ett särskilt hedersbrott” (SOU 2020:57)*. SST 4.4/0272(20); Ju2020/03640.

Datum: 2025-09-11

När det gäller användningen av hemliga tvångsmedel krävs alltid en noggrann avvägning i förhållande till den enskildes rätt till integritet. Utredningen berör frågan, men andra remissinstanser är bättre lämpade att i detalj analysera de rättsliga och praktiska betänkligheter som kan uppkomma. Myndigheten för stöd till trossamfund vill emellertid understryka att rättegångsbalken 27 kap. 22 a § uttryckligen förbjuder hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning i samband med bikt eller enskild själavård som utförs av präst eller motsvarande inom ett trossamfund.

Vad gäller fullmaktsäktenskap ingångna i utlandet där ingen av parterna har anknytning till Sverige anser myndigheten att ett generellt förbud mot erkännande riskerar att leda till orimliga konsekvenser. Som utredningen påpekar förekommer fullmaktsäktenskap redan i europeiska rättsordningar, där situationen i Ukraina utgör ett särskilt ömmande exempel. Det är inte heller uteslutet att liknande situationer kan uppstå i framtiden.

Det bör dessutom framhållas att närvaro av båda parter vid vigseln inte i sig är en garanti för att äktenskapet ingås frivilligt. Att rikta lagstiftningen mot just fullmaktsäktenskap riskerar därför att bli ett trubbigt instrument. Vidare kan en sådan ordning innebära indirekt diskriminering, då vissa kulturer tillerkänner ombudet en ceremoniell eller symbolisk roll som i praktiken fyller samma funktion som vigselförrättaren i västerländsk tradition, speciellt när det sker med båda parterna närvarande i samma eller anslutande rum. Att utesluta denna vigselordning till förmån för en annan skulle därmed innebära att en form prioriteras framför en annan utan tillräckligt bärande skäl.

Övriga kommentarer

Det har i SSTs dialog med trossamfund framkommit att många människor känner sig misstänkliggjorda och missförstådda av diskursen kring hedersrelaterad brottslighet. Föräldrar som sätter gränser för sina barn utifrån rädsla för att barnen ska hamna i kriminella sammanhang eller på annat sätt ägna sig åt normbrytande beteende, kan känna sig oroliga för orosanmälningar till följd av att omvärlden uppfattar gränsdragningen som hedersrelaterat förtryck eller våld. På samma sätt kan föräldrar ibland anse det nödvändigt att avlägsna sina barn från en destruktiv miljö – något som även framkommer i utredningen – eller en miljö i vilken mobbning förekommer. Myndigheten vill därför framhålla vikten av att samhället utvecklar en förmåga att uppmärksamma denna komplexitet och inte tillämpar en schablonmässig bedömning i dessa frågor, inte allra minst för att hjälpa barn i utsatta miljöer.

Datum: 2025-09-11

Det är av stor vikt att lagstiftningen kring hedersbrott utformas med omsorg så att grundläggande fri- och rättigheter inte inskränks. I ett demokratiskt samhälle måste individer och grupper fritt kunna upprätta och följa egna normer, så länge dessa inte påtvingas andra. Här bör särskilt betonas att självvalda religiösa eller kulturella uttryck, där individerna själva väljer att förhålla sig till ett regelsystem, inte kan likställas med normer som upprätthålls genom omgivningens krav och förväntningar. Många företeelser kan i vissa sammanhang användas som kontrollmekanismer, men kan lika gärna förekomma utan koppling till hederskontexter. Det är därför avgörande att lagstiftningen tydligt fokuserar på handlingar som innebär tvång eller förtryck.

Beslut i detta ärende har fattats av myndighetschef Isak Reichel. Remissen har handlagts av projektledaren Hasnain Govani.

Isak Reichel

